

Színház.

Egy kis senki.

Bónyi Adorján vígjátéka a Belvárosi Színházban.

Bónyi Adorján darabja külsőre teljesen kifogástalan. Olyan egyvelege a fényűzésnek, hogy akármelyik színháznak dicséretére válnék. A szerző nem takarékoskodott utasításaival, melyek a színpad élőlényeit s tárgyait a kellemes benyomás szolgálatába parancsolják. A vígjáték, színpadostul, olyan csinos, mintha skatulyából húzták volna ki. Még csak lágyan szűrődő muzsika kellett volna, hogy mindig cirógassa az elandalodott nézőt. De a hatás így is megvan s a komoly dráma szellemei alusznak olyan mélyen manapság, hogy Bónyi darabja zavartalanul megérheti a száz előadást.

Bónyi hősnője eszünkbe juttatja azt a vígjátéki ál-szerelmezt, aki kőszívű ideáljának úgy akarja bebizonyítani minden áldozatra kész szerelmét, hogy kedvéért felgyújtja pompás kastélyát, miután már bebiztosította. Monti Péter, a hatalmas pénzember leánya, Katinka is így cselekszik. Űnja a gazdagságot, maga akarja megkeresni a kenyerét, olyan akar lenni, mint a szenvedő milliók. Inkognitóban belép az apja bankjába, mint Molnár Katalin két hónapon át lázasan dolgozik s titkos gyönyörrel szívja magába a sok kellemetlenséget, ami a tisztviselői sorssal együtt jár. Kivált főnökének meg Kádár kisasszonynak gyűlik meg vele a baja. Kádár kisasszony azért ellensége, mert a «kis senki», egy csinos bankfiú, szemlátómást Katinkához húz. Molnár

Katalinra ugyancsak rájár a rúd; még lopással is meggyanusítják, persze a «kis senki» hőiesen megvédi. Katalint nem viselik meg a csapások; olyan, mint a várából inkognitóban alászállt királykisasszony, aki az erdőn regényes haramjakkal találkozik s bátran szemükbe néz, miközben a közelben felhangzó kürt, az udvari környezet védelme hősieb bátorságot önt elszánt lelkébe. Molnár Katalin a kenyérekereket minden szörnyeteggel bátran szembeszáll. Monti Péter ökegyelmességének estélyére egész bank-környezete meghívót kap, csak ő nem. Minő gúnyos részvét veszi körül e modern Hamupipóké! Kádár kisasszony ujjongása határtalan. Az estélyen aztán kiderül minden. Katalin remek ruhában jelenik meg, mint Monti Katinka, a gonosz főnök a szívárvány színeit váltja s dadogni sem tud, Kádár kisasszony tuskóvá merevül. Ekkor felhangzik Katinka ajkán az ítélet szava. Mindenkinek megmondja, ami dukál. S a végén megbocsát. Ajándékokat is osztogat. Például a szelid mosolygású Schatz kisasszonynak régi álmát teljesíti: hangtalan irógépet ígér neki. Hisszük, hogy meg is tartja a szavát. Ulrik Pálnak, a «kis senki»-nek, hűséges barátjának önmagát szánja. De ez nem megy könnyen. Monti ökegyelmessége még mindig «kis senki»-nek tartja a fiatalembert, aki azzal az önérzetes fogadkozással hagyja ott a társaságot, hogy «fel fogja magát küzdeni Katinkáig». Apa és leánya már segítik is ebben, Palinak nem kell magát nagyon törnie, Pali elő fog lépni.

Nagyon valószínűtlen Bónyi meseje. Itt van mindjárt Katinka inkog-

nitója. Egy pénzhatalmasság leányát mindenki ismeri, az bizony két napig sem szerepelhet más néven, nemhogy két hónapig. Hogy ez az inkognitó valószínűnek lássék, az író egy csomó előzményt eszel ki. Monti Péternek özvegynek vagy elválnak kell lennie. Ergo: leányának intézetben kell felnőnie. Persze külföldön. Sőt még haza sem szabad jönnie, apjának kell időnként érte mennie; külföldön kell utazniok. Éveken keresztül. Szinte látjuk, mint vigyáznak, az évek mulva eljátszandó kaland hitele érdekében, hogy valami ismerőssel ne találkozzanak. Nagyon is belátunk Bónyi műhelyébe. Olyan szorgalmasan halmozza a megokoló előzményeket, hogy a végén a következményekben is kételkednünk kell.

De vannak más bajok is. Ez a Katica határozottan kegyetlen nő. Csak a szegénység látszatát vállalja s két hónapi munkát. Mikor leleplezi magát, boldogan élvezi a szegény felricskázott banktisztviselők zavarát. Mit vétettek ezek neki? Aligha annyit, amennyit a darab tendenciája elkövetett velük. Úgy látszik, alapján véve jó emberek, Kádár kisasszony iránt még részvétünk is ébred. Nem ellenszenves leány, csak a nyelve van felvágva. Úgy érezzük, Katica itt a «kis senki», papájával együtt. Az marad, még ha visszavonul is gazdag otthonába. Nem irigyeljük jövődöbelijét. Jobban teszi, ha nem leplezi le magát, nem oktatja ki szegény társait s a véletlenre bízva az egész tanulságot. Annyi romantikával, amennyit a darabban árul, ezt is megtehetette volna rokonszenvesebb maradt volna.

A rendezés, szereposztás elsőrangú. Elég, ha a színészek nevét említjük, elsősorban *Dayka* Margitot és *Ráday* Imrét. De a többiek is figyelemreméltók (*Somlay* Arthur, *Gombaszögi* Ella, *Székely* Lujza, *Ákos* Erzsi, *Kovács* Terus, *Sugár* Lajos, *Szigeti* Jenő). Mindenki érvényesítheti legjobb tulajdon-

ságait, hiszen a szerepek mértékre készültek. A morózus kritikus elnézést kér: valószínűleg ő a hibás, néhányadmagával. A közönség mulat s meg kell hagynunk, hogy soraiban igen előkelő s komoly egyéniségeket láttunk. A darab jó példa rá, hogyha jelentékeny drámánk kevés van is, vannak ügyes, finomtollú drámakészítőink, akik az irodalmon kívül is szórakoztatni tudnak.

Csók a pusztán.

Fáy Ilona és Ujházy György vígjátéka a Nemzeti Színházban.

Feri bácsi portáján igen fülledt a levegő, nagy a takarékoság, nemkülönben az etikai rend, este kilenckor már «lakatolnak», Magda leány tehát joggal libben ki az ablakon, egy kis éjszakai friss levegőre. A falubeliek kísértetnek tartják. Pista, a csinos rokon, akivel Magda napközben annyit torzsalkodik, hogy már okvetlenül szeretik egymást, egy ilyen kiránduláson szerelmet vall a leánynak. Közben a saját kezefejére akkora csókot cuppant, hogy a későn betoppanó Laci bácsi meghallja, valami nagy szerelmi titkot szimatol, Magda viszont szándékosan oly hangosan rimázkodik titoktartásért, hogy az egész ház felébred s ezzel megkezdődik az «el nem csókolt csók» ártatlan bonyodalma. A tettes és a kísértet nyomozása folyamán a családban mindinkább dolgozik az etikai kényszer, hogy a «kompromittált» Magdának férjet szerezzenek. Mivel egyelőre nem akad, Laci bácsira hárulna ez a feladat, majd maga a nyolcvanéves Feri bácsi kéri meg Magda kezét. Magda és Pista annyira vonakodnak egymásé lenni, hogy Feri bácsi, aki mindenkor és mindenben az ellenkezőjét akarja, teljes energiával tuszkolja oltárhoz a titkon szerelmes fiatalokat.

A legszendébb darab ez, nemcsak az idén, hanem az utóbbi években is.

Együttal a leggyermekibb. Vigjátéki vihar egy félgyszüni vizceskében. A szerzők hálás anyagot hordtak össze, de nem sokra mennek vele. Így is van sikerük: magyar kúria, a maga tipikus alakjaival, önfejű, kedves föld-birtokos öregúr, örökségre váró rokon-ság, apró-cseprő perpatvarok, mindez kedves téma, kivált jó szereposztás-ban. A *Csók a pusztán* elsősorban ennek köszönheti népszerűségét. A színészek (*Gál Gyula, Tasnády Ilona, Bartos Gyula, Vizváry Mariska, Kiss Irén, Rózsahegy Kálmán, Abonyi Géza*) megható buzgalommal pótolgatják, amit a szerzők elmulasztottak s meg-nevettetnek ott is, ahol a szöveget kel-letlenül lapoznók.

A kisasszony.

Jacques Deval színjátéka a Vígshízház-ban.

Egy család és egy vénülő nevelő nő arcképe. A család az élniszerető nap-lapók finomabb fajtájából való. Az apa szigorú elveket mímel, de minden léhaságot megért s legkomolyabb sza-vát is valami gyógyíthatatlan erkölcsi bonhomia rezegetti. Felesége méltó párja; kedves maliciával, csipkedő támadásaival igyekszik palástolni tu-lajdon sivárságát. Fiúk az aranyifjú-ság jólöltözött mákvirága; leányuk divatos urileány, kellő szabályok sze-rint; titokban, egy kis születni vágyó gyermek miatt, öngyilkossággal ka-cérkodik. Egyszóval: ez a család bot-fülű minden morállal szemben s még-sem antipatikus. Csak a szerzőre ne-hezettelünk egy kicsit, a darab második felében, mikor már nem tud újabb vonásokat mutogatni e csudabogar-figurákon s ismételteti velük önma-gukat. Egyébként elég eleven figurák, a könnyebb fajsúlyú francia vígjáték javához méltók. E tarka háttérben tükröződik a «kisasszony» viseltes, né-hány vonásból mesterien torz alakja. Már valami nyolc család leányát ne-

velte fel, érthető hát, ha lassanként a nevelőnők tipikus példányává szür-kült. Mikor a leányok férjhez mentek, neki is mennie kellett, nem volt rá szükség. Mivel sem szép, sem gazdag nem volt, csak mások szolgája lehe-tett, meggyűlölte a szerelmet, az em-bereket; egy titkos vágya maradt még, egyre követelőbb: az anyaság. S éppen most, a legbolondabb család körében teljesül be ez a vágya. A házi-kisasszonyt megmenti a szegyéntől, betegség ürügye alatt vidékre viszi, levegőre, a gyereket magához veszi. Boldog anya lesz, a szelekótya család pedig annyira hű önmagához, hogy észre sem veszik, midőn a kisasszony otthagyja őket örökre. Túlságosan vastag héja van ennek a darabnak, de nemes a magva. Hála *Góthék* pompás hang- és gesztuscsatájának, szerepük ismétléseiben sem untatnak nagyon, az első felvonásban még ragyogni is tudnak. *Gyergyai István, Gaál Fran-ciska* ügyesen illusztrálják a fájától nem messze hulló gyümölcsöt. *Var-sányi Irén* újabb bizonyosságát adta alakítóképesége gazdagságának.

Egy hét a «Bagolyvár»-ban.

R. Marshall vígjátéka a Nemzeti Szín-házban.

Nem újdonság, csak renovált da-rab, mely újabb formájában sem emel-kedik túl az átlagon. Előkelőkről sok-kal jobb színpadi fotografiát láttunk már akárhányszor, R. Marshallnál semmivel sem ismertebb írótól is. Alak-jai elég ügyesen mutatkoznak be, de a második felvonástól kezdve banális cse-lekmény hinárjában vergődnek s las-sanként elpárolog minden méltóságuk, elevenségük. Egy herceg azzal akarja öt ízben nem-et mondott Ladyjét há-zasságra kényszeríteni, hogy hamis sürgönnyel megutaztatja s útközben kastélyába, a Bagolyvárba viszi. El-szegényedett barátja is így cselekszik a maga makrancos imárottjával. Ez

bizony elég ízetlen fogás. A «rabságba esett» nők látszólagos engedékenységgel akarnak szabadulni. A herceg azonban meggondolja magát s hogy annál inkább magához kösse a Ladyt, hirtelen szeszélyvel visszaadja a szabadságát. Ez a Lady, ha egy kis önérzete volna, otthagyná lovagját, még ha kompromittáltak, azaz zsarolták is. De hát vagy nagyon szerelmes a hercegbe (ami a darabból nem látszik), vagy nagyon közepes ízlésű (aminek

sok nyoma van) s nem különb barátnőjével együtt kimondja a boldogító igent. A feltűnően hangsúlyozott finom modor mögött igen nyárspolgári szellem árulkodik ezekben az alakokban. Banális történetük felfrissítéséhez sziporkázóbb szellem kellett volna, R. Marshall igen higgadt, filiszter hozzá. *Bajor Gizi, Uray Tivadar, Aczél Ilona, Petheő Attila* alakítása egy bravuros vígjátékhoz is méltó lett volna. V.

Külföldi klasszikus színházi esték.

La tragique histoire d'Hamlet Prince de Danemark.

A *Comédie-Française* úgy él az emberek tudatában, mint a nagy és nemes francia színházi kultúra megszentelt hagyományainak letéteményese, őrzője és átmentője a multból a tisztulatlan ízlésű jelenen át a bizonytalan jövőbe... Ez a kétszázötvenkét esztendő színház, mely egyszer már forradalmat csinált jelenlegi helyén, amikor a haladószelleműek kiválván a törzstársulattól, a Palais Royal épületében megteremtették a *Théâtre de la République*-t, míg a konzervatívok, a *Théâtre de la Nation* tagjai, hét évi viszontagság után végül is kénytelenek voltak beadni a derekukat és beolvadni a győztes reformátorok csapatába, — úgy látszik, ma sem vesztette el vitalitását. A színháztársulat tisztavirág életű művészetének ez a Mathuzsálemje, mely még nemrég is, operaszerű, előkelő rendezésben, a differenciált szavalóművészet nemes fogásaival interpretálta a klasszikusokat, úgy látszik megint élére kerül korának, mint akkor, amikor pl. a nézőket 1759-ben leparancsolta a színpadról, vagy amikor Talma és Le Kain behozták a kosztüm történelmi hűségének forradalmi újítását. Legalább is erre vall az az előadás, amely életem első színházi estéje volt

a Comédie-ben: a Hamlet új fordításban és rendezésben való bemutatója...

Amikor a sötétben felment a függöny, egy reflektor fokozatosan, lassan, sárga fénnel egy második belső függönnyt világít meg, melyre felnagyítva a Hamlet első angol kiadásának címlapja van festve. (Valami, amit nem várt az ember, érdekes, finom hatás, egy ódon címlap mintegy filmszerű premier planban... Az egyes képek közt is ez ereszkedik le a színpadi kép elé, amely színpadon a szemünkkel és a fülünkkel feszült izgalommal olvassuk a sápadt dán királyfi melankólikus történetét!) Felzalad ez a háttér is és nem akarok hinni a szemeimnek. Ha nem franciául szólalna meg a színész, azt kellene hinnem: Berlinben vagyok és valami Jessner-inszenzáció nézek, amihez Erler csinálta a dekorációkat! A színpad modernül puritán és ha felépítésében nem is eredeti, arányaiban nemesen művészi. A nézőtéri proscéniumot befelé semlegesszínű állandó belső proscénium folytatja, jobbra-balra egy-egy lépcsős, gótikus ívű járással, hasonlóan a Roller-féle «toronyok»-hoz, vagy a müncheni Künstlertheater előszínpadának oldal-lezárásaihoz. E körülbelül 2—3 méter mély előszínpad mögött van a három lépcsőfokkal emelt hátsó színpad, melyet

szürke, semleges oldaltakarások határolnak és amelyet változó, archaikus rajzú, finom-színezésű, gobelin-szerű függönyök választhatnak el az előszínpadtól. A színteret a hátszínpadon végigfutó havas bástyafok jelzi. Az ég teljesen fekete. Itt jelenik meg magasan a föld felett szinte lebegve a foszforeszkáló szellem. (A kép kissé Erler híres müncheni Hamlet-inszenázására emlékeztet.) Még folyik a játék az előszínpadon, mialatt a hátszínpad elé behúzódik egy említett gobelin-szerű függöny. Sötétség. Mire újra világos, a hátszínpadon egy harmadik, nagy függönyhátter előtt már benn áll a személyzet és középen a feketehuzatú, teljesen modern, egyszerű lineáris stílusú trón. A kosztümök is mind nagyvonalúak, stilizált, nemes szabásúak, színben a lehető legizlésebben egymáshozhangoltak... Hamlet az előkeret oszlopszerű lezárásának dőlve nem le, hanem föl, a messzeségbe elnéz, az ég felé, ahová atyja költözött. Claudius szürke ruhá fölött fekete karnélküli átvető, melyet egy keskeny vörös öv szorít le; fekete keztyűk és fekete házi-korona. A színházi kosztümöt, mint test-maszkot még soha nem láttam ilyen finom eszközökkel, vonalritmusban, szín-szimbolikában a *jellem* kifejezőjévé fejlesztve, mint ezen a Hamlet-előadásban. (A kosztüm «együttjátszása» az öt hordó karakterrel ilyen formában pár esztendő gyakorlat csupán a modern színpadművészetben!)

És nemcsak a szem-élmény mai, korszerű!... Egy-két színész és néhány visszaesés kivételével nyoma sincs az előadásban a recitálásnak. Emberi és közvetlen a játék. Claudius nem sötét intrikus, hanem hatalomra törő, energikus ember, aki Macchiavelli olvasása nélkül is fejedelem tudott lenni. Polonius nem komikus öreg, hanem csak egy opportunistaminiszter és Ophelia nem «drámai

szende», hanem egy finom, törekeny, csilingelőhangú fiatal szerelmes lány, akiből nem hiányzik az erotikus fluidum sem, amely Hamletre is hatott. És Hamlet! Yonnel felejthetetlen marad számomra ebben a szerepben. Karcsú, fiús, rugalmas test, bánatmegviselte, sápadt arc, dinamikus mozgásában ott kísért a katasztrófa előtti királyi életöröme, minden lendülete, melyet megtört a váratlan csapás; ezt a Hamletet csak az udvarnál látott, tapasztalt dolgok dúlták fel, zavartak meg és hintették el lelkében a meghasonlás gyorsan fejlődésnek induló csiráit. Yonnel Hamletje tényleg nagy király lett volna, ha megéri a koronázás napját.

A meglehetősen egységesen végigvitt alakátélésének néhány jellemző jegyét megpróbálom feljegyezni...

Amikor hírül hozzák, hogy az elhunyt király szelleme kísért, ez a felzaklatott lélek szinte beleszédül: két kezével a szeméhez kap, mintha ebben a pillanatban újra látná apját a «delke szemével», aztán megérinti Horatio karját — nem álmodik, itt élő ember beszél csodát. Apja szavait, e túlvilági kinyilatkoztatást térdenállva hallgatta; aztán a fájdalomtól letaglózva nyúlt el a földön. Egész testében remegve, kimerülten, barátaitól támogatva támolygott ki a színről. Yonnel a szó-val szemben a *játék*-ot hangsúlyozta, amire gyönyörű, változatos és rendkívül kifejező mozgás-készsége predesztinálja. A monológok akcióvá bomlottak föl és drámaivá lettek. Legtökéletesebben az Opheliával való jelenetet játszotta.

A lét vagy nemlét kérdéséről szóló monológ alatt idegesen repkedő keze öntudatlanul előveszi a tört és lassan az ujjá hegyéhez viszi. Amikor a hideg acél szúrását érzi, megrázkódik és mintegy felébred a transzszzerű állapotból. Felajzott idegei azonban olyan érzékenyen reagálnak a külvilágra, hogy amikor Ophelia egy

oszlop mögül előlép, ő háttal állva még nem is látja az imádott lényt, megérzi a jelenlétét, megrezzen, fejét fölszegi, mélyet lélegzik, mintha magába akarná szívni és teljes bizonyossággal fordul meg Opheliát üdvözölni. Yonnel *búcsúzik* ebben a jelenetben Opheliától, mint ahogy egy haldokló végrendelkezik. Neki le *kell* mondania a szerelemről, le akar törölni emlékezete lapjáról tényleg minden jegyzetet, a szerelem forró szavait és gyengéd gesztusait is, hogy semmi se kösse, semmi se gátolja. Idáig csak visszavonult az udvarlástól, de most, hogy Ophelia találkozást provokált, hát — búcsúzik... Furesán hangzanak el ajkáról a félbemaradt kusza mondatok, de a játék beszél: a feje már már rácsuklik Ophelia vállára, a csodálatosan szöke fej mellé, Opheliát is süti ez a szenvedő szerelem, a keze simogatásra lendül, Hamlet bús feje fölé, de mind a két gesztus megtorpan. Hamlet indul el, amikor megrezzen a függöny. Egyszerre végiggikkázik agyán, hogy kihallgatták, Ophelia is cinkos, — a hangja egyszerre kemény és bántó lesz: most már *szakít*, gyökeresen és véglegesen... Mindig indulni akar, de újra és újra visszafordul. Egyre rohanóbb iramban, kegyetlenebbül vádol, ítélkezik, mintha azért sietne, nehogy megbánja ezt a végleges leszámolást. A végén egy pillanatra térdrehull a néki háttal álló Ophélie mögött, aztán elrohan... Amikor újra találkoznak, Hamlet részéről csak szomorú flört az a pár Opheliának könnyedén odavetett mondat, néhány pillanattal később már otthagyja a «vonzóbb ércet» és jobb helyet keres magának, ahonnan a király arcát jobban figyelheti.

Az Opheliával való jelenet után felzúgott az előadás egyetlen nyíltszíni tapsa: a latin publikum köszöntötte a nagyszerű latin Hamletet. Szép volt, amikor a Hekuba-tiráda

után Yonnel finom gesztussal megérintette a színész szemét és aztán hosszan elnézte az ujjá hegyén csillogó könnyecseppet, majd másik kezét saját könnytelen szeméhez emelve a vékony, hosszú, száraz ujj mintegy előre-mutatott a következő monológra. A színész szavalata alatt egyszerre hevesen felugrott, — megakad a szavaltat egy pillanatra: most született meg az «Egérfogó» gondolata. Claudius lelepleztetése után kiragad egy fátylát az egyik rohanó szolga kezéből és az extatikus ujjongás közben a trón mellett állva olyan mozdulattal oltja ki a földön, mintha valakit leszúrna. Az anyja nyakán lógó Claudius-miniatürt pedig mint a férget tapossa el a földön... Ezekben a latin temperamentumú mozdulatokban vezetődik le Yonnel Hamletjének belső feszültsége. Gyönyörű az a gesztus, amivel az Ophelia sírja *előtt* való dulakodás után Yonnel nagy fekete köpenyét remegő kezekkel leoldja magáról és a sírban fekvő szerelmére teríti. Az utolsó jelenetben az életét féltő Claudius letépi a fejéről fekete házi-koronáját és Hamletnek akarja adni, hogy ezzel védje magát és *kezeben* a koronával hal meg; a haldokló Hamlet kiveszi Claudius kezéből a jogtalanul viselt koronát, megtörő szemei hosszan elnézik a vérnek és a könnynek ezt az érzéketlen, gyászos okát.

E kiragadott pár részlet természetesen nem mutathatja meg azt az *egységet*, amelyek értelmet adnak az ilyen játékmozzanatoknak, de talán jelzik a színészi munka és a *mise en scène* aprólékos gondosságát és lelkiismeretességét... A színpad mindvégig diszkrét eszközökkel, művészileg hatásosan teremtette meg a *tizenhét képet* a színészi játék keretében. Egy-egy oszlop, pár lépcsőfok, függönyök, ajtó vagy ablak-betét, a temetőben egy falrészlet kapuval és kereszttel stb. *jelölték* a színt, teljesen modern

stílusban. A színpadképeket André Boll tervezte és hogy ő tervezhette a Comédie számára, — ez is az idők jele!

A színpadképek korszerűsége, a szó helyett a kifejező mozgás, a *játék* hangsúlyozása olyan pálfordulást jelentenek a Comédie életében, amelyre a «konzervatív» francia közönség azonnal megadta a választ: Yonnel egyetlen monológjának interpretálásánál visszaesett a régi, éneklő-szavaló stílusba, — néma csönd fogadta a függöny leereszkedését; amikor azonban

majdnem expresszionista lendületet nyert Yonnel játéka, a stilizálás csak az alakítás felfokozottságában és az ábrázolás sodró lendületében jelentkezett, — zúgó taps kísérte a kortina legördülését. A kritikusok kissé csóválják a fejüket, de a táblás házak bizonyítják, hogy a Comédie megint a *mai* közönségnek játszik színházat...

Ezért az új «Hamlet» egy új fejezet kezdetét jelenti a Comédie nagymúltú történetében!

(Páris.)

Németh Antal.

Képzőművészet.

Német rajzok kiállítása a Szépművészeti Múzeumban (II. sorozat.)

Az előző kiállítás folytatásaként, mely az 1400—1650-ben készült német rajzokat, tehát a német rajzművészet klasszikus korszakát ölelte fel, a Szépművészeti Múzeum most Grafikai Osztályának későbbi német rajzait, az 1650-től a világháború kezdetéig keletkezett munkákat mutatja be. E korszak, főleg ami a XVII. és XVIII. századot illeti, nem oly ragyogó, mint az előző, nem szerepelnek benne Dürerhez, Altdorferhez, Huberhez és Baldung Grienhez fogható nagy nevek, mindamellett becsületes és részben igen vonzó munkákat hozott létre.

Az anyag a XVIII. századtól fogva ránk nézve különleges érdekességgel bír, mert rendkívül sok magyar vonatkozása van. Tudjuk, hogy Magyarország mily hálás és szinte kimeríthetetlen terület volt az osztrák művészek számára ebben a korban. A török háborúktól és állandó belső forrongásoktól kifosztott országban már hosszú idő óta nem volt meg az a nyugalmas atmoszféra, mely melegágya és legfőbb feltétele egy honi művészet kialakulásának. A XV. és XVI. század művészi gyakorlata megszakadt, mert nem volt mód arra, hogy életben lehessen tartani. De a XVIII. században

elkövetkezvén a béke idők, hirtelen fordulat állt be s az európai műveltségű főurakban és a főpapságban felébredt a művészet utáni vágy. Mivel a megfelelő anyagi eszközök is rendelkezésükre álltak, a külföld mintájára templomokat és palotákat akartak építtetni és azokat oltárképekkel és falfestményekkel kidíszíttetni. Magyar művész azonban nem akadt, legalább otthon nem s így történt, hogy Magyarország nyílt préda lett minden idegen művész számára.

Különösen ki tudták ezt a helyzetet aknázni az osztrák művészek, hiszen a politikai és társadalmi kapcsolatok szinte természetessé tették azt, hogy a szomszéd nemzet lássa el országunkat a szükséges munkaerővel. Ezenkívül az osztrák művészet ekkor élte fénykorát, három nagy reprezentánsa: Troger, Kremser Schmidt és Maulbertsch ekkor alkották nagyszabású vallásos és profán tárgyú falfestményeiket, kézen fekvő volt tehát, hogy a magyar urak is hozzájuk forduljanak rendeléseikkel. A kiállítás híven tükrözi az említett osztrák barokk-művészek tevékenységét hazánkban. Műveik rendkívüli bőségben találhatóak a múzeumban, hála Delhaes István festőművész szerencsés gyűjtésének, mely teljes egészében hagyatékképpen ment át az állam tulajdonába. Troger